

Program edukacyjny

„Zabawy bez złości”

Puławy, 2018

Tytuł programu: „Zabawy bez złości”

Autor: mgr Aneta Markowicz, mgr Katarzyna Sagan

Koszty i źródła realizacji: Program będzie finansowany z własnych środków placówki.

Miejsce realizacji: Miejskie Przedszkole Nr 3 w Puławach

Zasięg: Wszystkie grupy wiekowe

Program „Zabawy bez złości” został napisany zgodnie z nową Podstawą Programową Wychowania Przedszkolnego z dnia 14. 02. 2017 r.

Zgodnie z podstawą, celem wychowania przedszkolnego jest „wsparcie całościowego rozwoju dziecka poprzez proces opieki, wychowania i nauczania – uczenia się – co dziecku umożliwia dziecku odkrywanie własnych możliwości, sensu działania oraz gromadzenie doświadczeń na drodze prowadzącej do prawdy, dobra i piękna”. Cel zawarty jest w następujących obszarach podstawy programowej:

I. Fizyczny obszar rozwoju dziecka.

5) uczestniczy w zabawach ruchowych, w tym rytmicznych, muzycznych, naśladowczych, z przyborami lub bez nich; wykonuje różne formy ruchu: bieżne, skoczne, z czworakowaniem, rzutne;

II. Emocjonalny obszar rozwoju dziecka.

6) rozróżnia emocje i uczucia przyjemne i nieprzyjemne, ma świadomość, że odczuwają i przeżywają je wszyscy ludzie;

10) dostrzega, że zwierzęta posiadają zdolność odczuwania, przejawia w stosunku do nich życzliwość i troskę;

11) dostrzega emocjonalną wartość otoczenia przyrodniczego jako źródła satysfakcji estetycznej.

III. Społeczny obszar rozwoju dziecka.

4) używa zwrotów grzecznościowych podczas powitania, pożegnania, sytuacji wymagającej przeproszenia i przyjęcia konsekwencji swojego zachowania;

5) ocenia swoje zachowanie w kontekście podjętych czynności i zadań oraz przyjętych norm grupowych; przyjmuje, respektuje i tworzy zasady zabawy w grupie, współdziała z dziećmi w zabawie, pracach użytecznych, podczas odpoczynku;

7) respektuje prawa i obowiązki swoje oraz innych osób, zwracając uwagę na ich indywidualne potrzeby;

8) obdarza uwagę inne dzieci i osoby dorosłe;

9) komunikuje się z dziećmi i osobami dorosłymi, wykorzystując komunikaty werbalne i pozawerbalne; wyraża swoje oczekiwania społeczne wobec innego dziecka, grupy.

IV. Poznawczy obszar rozwoju dziecka.

2) wyraża swoje rozumienie świata, zjawisk i rzeczy znajdujących się w bliskim otoczeniu za pomocą języka mówionego, posługuje się językiem polskim w mowie zrozumiałej dla dzieci i osób dorosłych, mówi płynnie, wyraźnie, rytmicznie,

5) odpowiada na pytania, opowiada o zdarzeniach z przedszkola, objaśnia kolejność zdarzeń w prostych historyjkach obrazkowych, układa historyjki obrazkowe, recytuje wierszyki, układa i rozwiązuje zagadki;

9) czyta obrazy, wyodrębnia i nazywa ich elementy, nazywa symbole i znaki znajdujące się w otoczeniu, wyjaśnia ich znaczenie;

16) posługuje się w zabawie i w trakcie wykonywania innych czynności pojęciami dotyczącymi następstwa czasu np. wczoraj, dzisiaj, jutro, rano, wieczorem, w tym nazwami pór roku, nazwami dni tygodnia i miesięcy;

- Ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn.: Dz.U. z 2016 r. poz. 1943 ze zm.) - art. 22 ust. 2 pkt 6.
- Ustawa z 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 60) - art. 15 pkt 29b.
- Ustawa z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 59).

Spis treści:

- Wstęp
- Charakterystyka programu
- Cele
- Założenia programu
- Metody pracy
- Formy pracy
- Treści programowe
- Warunki realizacji treści programowych
- Sposoby realizacji
- Przykładowe scenariusze
- Ewaluacja
- Bibliografia

1. Wstęp

Obserwując zachowania dzieci w wieku przedszkolnym można dostrzec w nich pewien potencjał zachowań agresywnych, który ujawnia się w zależności od sytuacji,

w której znajdzie się dziecko. Zjawisko agresji wśród tak małych dzieci zaczyna się – w ostatnich czasach – coraz bardziej nasilać. W codziennym życiu przedszkolaka agresja może „zdarzyć się” w każdym miejscu i czasie. Mamy tu na myśli sprzeczki, przezwiska, kłótnie, obraźliwe słowa, popychanie, dokuczanie, ciągnięcie za włosy, wyśmiewanie, zabieranie zabawek, niszczenie ich, a nierzadko także i bójki. Zaliczyć tu można też brak przyzwolenia na przyłączenie się do zabawy, wykluczenie kogoś z zabawy. Jest to także forma obrony siebie i innych. Dzieci najłatwiej i najczęściej uczą się zachowań agresywnych poprzez naśladownictwo i modelowanie (dorośli – rodzice, grupa rówieśnicza, telewizja, komputer – gry).

Dzieci przebywają w przedszkolu od 6:00 do 16:00. Znaczną część dnia dzieci spędzają więc w grupie rówieśniczej, w środowisku zupełnie innym niż rodzina, co powoduje rozluźnienie więzi rodzinnych, narastającą frustrację, a w konsekwencji prowadzi do zachowań niepożądanych czy wręcz agresywnych. Zachowania agresywne dzieci niepokoją zarówno rodziców, nauczycieli, jak i same dzieci. W związku z tym powstała niniejsza propozycja programu przeciw agresji dla dzieci w wieku przedszkolnym. Jednym z warunków powodzenia tegoż programu jest dobrze przebiegająca współpraca wychowawcy z rodzicami, gdyż praca w przedszkolu stanowi jedynie uzupełnienie działań i wysiłków rodzinnych w radzeniu sobie m.in. z agresją. Dlatego też program ten obejmuje nie tylko pracę z wychowankiem, lecz również i z rodzicem.

2. Cele i zadania programu

Cel główny:

- rozpoznanie i przeciwdziałanie każdemu przejawowi agresji wśród dzieci.

Cele szczegółowe:

- rozwijanie poczucia przynależności do grupy – wszyscy członkowie mają takie samo prawo do zabawy i nauki;
- budowanie pozytywnego obrazu siebie,
- kształtowanie umiejętności zgodnej pracy i zabawy w grupie,
- zapoznanie z pojęciem reguła, norma,
- zapoznanie z prawami i obowiązkami przedszkolaka,
- wprowadzenie elementów Konwencji Praw Dziecka,
- kształtowanie umiejętności rozpoznawania i nazywania uczuć własnych i innych,
- wdrażanie do okazywania serdeczności, sympatii i szacunku wszystkim członkom grupy,
- rozwijanie umiejętności właściwej oceny zachowania innych,
- zapoznanie z właściwymi sposobami wyrażania uczuć,
- zwrócenie uwagi na problem występowania agresji wśród dzieci,
- kształtowanie pozytywnych wzorców zachowania.

Zadania programu:

- rozumienie, że grupa rówieśnicza jest jedną, ale nie jedyną wartością w jego życiu,
- poznanie właściwych sposobów zachowania się wobec innych,
- rozpoznawanie pozytywnych i negatywnych cech charakteru u siebie i innych,
- wiedza, w jaki sposób radzić sobie z negatywnymi uczuciami,
- rozumienie potrzeby rozwiązywania konfliktów,
- wiedza, kto to jest dobry przyjaciel i dążyło do tego by nim być,
- szacunek do siebie i innych.

3. Sposoby realizacji programu

Podczas realizacji proponowanego programu w ramach pracy z dzieckiem w pierwszej kolejności zostanie przeprowadzona ankieta na temat rozumienia przez dzieci zjawiska agresji

i różnych przejawów jej występowania (załącznik nr 1). Ta sama ankieta będzie zakończeniem programu – jako sprawdzenie wiedzy dzieci na omawiany temat.

Następnie przeprowadzony zostanie cykl zajęć, podczas których realizowane będą założone cele. Realizacja zajęć będzie miała miejsce podczas zajęć głównych, jak również w rankach i zajęciach popołudniowych. W pracy z dzieckiem wykorzystywane będą metody aktywizujące. Będą to między innymi: zabawy relaksacyjne, prace plastyczne, gry ruchowe, quiz, pantomima, zabawy integracyjne (pedagogika zabawy), giełda pomysłów.

Aby osiągnąć założone cele i zadania równie ważna jest współpraca z rodzicami. Na tym odcinku pracy zostanie przeprowadzona ankieta (załącznik nr 2), której celem będzie poznanie stopnia znajomości tematu przez rodziców. Ponadto rodzice uświadamiani będą o problemie agresji za pomocą warsztatów, folderów czy gazetek.

4. Przewidywane efekty programu (dziecko:)

- potrafi budować relacje międzyludzkie,
- potrafi się integrować z grupą rówieśniczą,
- umie radzić sobie ze stresem i przykrymi emocjami,
- umie umacniać w sobie poczucie własnej wartości,
- potrafi porozumiewać się i komunikować z otoczeniem,
- umie bronić się przed naciskiem otoczenia,
- umie odmawiać bez obawy przed odrzuceniem,
- rozumie, że z agresją można sobie poradzić,
- czuje się bezpiecznie na terenie placówki i poza nią,
- wie, do kogo należy się zwrócić w przypadku zagrożenia,
- wie, jak należy reagować w przypadku agresywnego zachowania kolegów,
- rozumie, że każdemu człowiekowi potrzebującemu należy pomóc.

5. Metody pracy

- zabawy zaspokajające psychiczne, społeczne i fizyczne potrzeby dziecka (z uwzględnieniem zabaw twórczych),

- gry i zabawy dydaktyczne,
- zajęcia planowo-organizacyjne,
- prace dzieci,
- pantomima, drama,
- bajki terapeutyczne,
- uroczystości przedszkolne.

7. Warunki realizacji.

Program realizowany będzie w grupach, gdzie zajdzie taka potrzeba. Udział rodziców w realizacji programu jest niezbędny do osiągnięcia zamierzonych efektów i będzie obejmował m.in.:

- wspólne podejmowanie decyzji dotyczących niektórych aspektów życia przedszkolnego,
- włączanie rodziców do udziału w uroczystościach przedszkolnych, konkursach,
- organizowanie warsztatów i zajęć otwartych dla rodziców,
- organizacja integracyjnych spotkań rodzinnych,
- pedagogizacja rodziców w ramach spotkań z nauczycielami i specjalistami np. psychologiem.

8. Treści programowe

Dzieci 3- 4-letnie

Nazwa zabawy	Opis zabawy	Cele operacyjne
I Zabawy na rozładowanie napięcia	„Balon złości” Zabawa odbywa się w kręgu. Każdy z uczestników zajęć otrzymuje kolorowy balonik. Nauczyciel prosi, aby dzieci wyobraziły sobie, że jest to przestrzeń, w którą mogą „wdmuchać” każdy rodzaj złości. Nauczyciel prosi, aby każdy z nich po kolei napełnił swój balon powietrzem. Każde wdmuchnięcie to określony rodzaj negatywnej.	-rozładowanie nadmiaru energii i agresji, -podniesienie samooceny
	„Rakieta” Dziecko siedzi z rękami na stole. Rakieta startuje – bębniemy palcami, cicho bręczymy, lekko tupiemy o podłogę. Rakieta leci coraz wyżej – coraz głośniejsze odgłosy. Lot ślizgowy – wyłączmy napęd – cisza. Napęd zostaje włączony, rakieta ląduje – odgłosy stają się bardzo ciche.	- lepsza ocena swoich możliwości i ograniczeń, - korzystne zmiany zachowania,

	„Drwale” Dziecko staje w rozkroku. „Wyobraź sobie, że jesteś drwalem, przed Tobą leży pień”. Dziecko podnosi ręce do góry (splcione jak na trzonku siekiery) wdychając powietrze. Następnie energicznie opuszcza w dół („uderza w pień”), wydychając powietrze z okrzykiem „ha!”. „Tornado” Dzieci otrzymują gazety, kartki papieru, bibułę i inne rzeczy o ciekawej fakturze, które będą w stanie podrzeć. Wszyscy siedzą na podłodze. Nauczyciel prosi, aby dzieci wyobraziły sobie, że są zdenerwowane i rozładowują złość i agresję, niszcząc gazety, kartki i inne rzeczy.	- zadowolenie, - opanowanie i przewyciężanie negatywnych uczuć
II Zabawy wyciszające	„Zabawa oddechowa” Ćwiczenia oddechowe Dzieci wykonują ćwiczenia oddechowe : głęboki wdech nosem – wydech ustami wymawiając przy tym różne głoski (coraz głośniejsze, coraz cichsze). „Piórko” Dziecko łagodnie dmucha na piórko Puszcza piórko i obserwuje jego opadanie Kładzie piórko na rękę, na ramieniu, na dłoni, na palcu. Uświadamia sobie jego lekkość. Zamyka oczy koncentruje się na leżącym na dłoni piórku. „Cicha opowieść” Dzieci siedzą przy stolikach. Nauczycielka opowiada historijkę, a przedszkolaki dodają do niej odgłosy stukając palcami albo wydają różne dźwięki: „Kropi deszcz, z rynny na dachu spływają kropelki. Myszka wystawiła głowę ze swojej norki i porusza noskiem, wylapując dolatujące do niej zapachy. Biegnie szybko do domku, gdzie wyczuła jedzenie. Tam sprawnie rozłupuje znalezione ziarenko słonecznika. Widzi to kot i miękkimi krokami podkrada się bliżej. Myszka chrupie ziarenko swoimi ostrymi zębami. Nagle obok przejeżdża rowerzysta. Myszka odwraca się, zauważa kota i biegnie małymi kroczkami do norki. Kot wraca miękko i posuwiście na swoje legowisko. Układa się na nim i głośno woła: miauu!”. „Oddychanie z maskotką” „Oddychanie z maskotką” – dziecko kładzie się na plecach, na brzuchu kładziemy pluszową maskotkę. Dziecko obserwuje ruchy maskotki przy wdechu i wydechu „Jak ma na imię maskotka? Czujesz jak leży na Twoim brzuchu?... a teraz wciągnij powietrze tam, gdzie leży maskotka. Spójrz na nią, co się z nią dzieje?... myślisz, że się jej to podoba?... kołysz ją jeszcze przez jakiś czas, aby zasnęła podczas Twojego kołysania”	wyciszenie, odprężenie, ochrona układu nerwowego, wprowadzenie w stan odpoczynku, odprężenia, rozwijanie wyobraźni, wzmacnianie koncentracji uwagi,

III Zabawy przelamujące nieśmiałość	„Taki sam i inny” Dzieci siedzą tak, aby dobrze widzieć resztę grupy. Po kolei otrzymują polecenia, jak np.: Dotknij każdego, kto ma na nogach ...(jakieś) kapcie, Dotknij każdego, kto ma ...(jakąś) bluzkę, Dotknij każdego, kto jest tak jak ty dziewczynką (lub chłopcem), Dotknij każdego, kto ma włosy (oczy) tego samego.	- wywołanie zaciekawienia, - przełamanie onieśmielenia, - rozluźnienie, zmniejszenie napięcia.
	„Pasażerowie statku” Nauczyciel prosi dzieci, aby wyobraziły sobie, że są pasażerami statku. Wyjaśnia znaczenie poszczególnych komend: - na prawą burtę - wszyscy biegną na prawą stronę; - na lewą burtę - na lewą stronę; - cała naprzód - do przodu; - na rufę - do tyłu; - sztorm - łapią się za ręce; - kapitańskie tango - tańczą w parach. Nauczyciel podaje kolejne hasła. Zabawa trwa, dopóki budzi zainteresowanie dzieci.	
	„Wirująca butelka” Osoba zakręca butelkę i mówi coś miłego koledze, do którego butelka się zakręciła (ważne jest, aby wypowiedzi dotyczyły cech charakteru i usposobienia, a nie wyglądu, czy posiadanych rzeczy).	
	„Buty siedmiomilowe” Dzieci siadają w kręgu. Każdy mówi, gdzie i dlaczego chciałby się znaleźć, gdyby miał siedmiomilowe buty.	

Dzieci 5- 6-letnie

Nazwa zabawy	Opis zabawy	Cele operacyjne
I Zabawy na rozładowanie napięcia	„Kiedy jestem zły” Rundka w kole. Dzieci siedzą w kole. Mówią po kolei swoje imię i pokazują co robią, kiedy są wściekłe. Zabawa przebiega techniką „pakowania walizki”- tzn. każde następne dziecko musi powtórzyć imię i wyrażenie złości swoich kolegów zanim powie, jak ono się złości	-rozładowanie nadmiaru energii i agresji, -podniesienie samooceny - lepsza ocena swoich możliwości i ograniczeń, - korzystne zmiany
	„Odcisk” Dzieci dobierają się parami i chwytają się za ręce. Pomiędzy nimi leży na podłodze kartka z gazety „odcisk”. Każde dziecko próbuje teraz przeciągnąć swojego partnera na swoją stronę tak, aby musiał nadepnąć na odcisk	

	„Stado słoni” Stado słoni – prowadzący prosi uczestników by wyobrazili sobie, że za pomocą nóg mogą „wytupać” negatywne emocje. Włącza muzykę i prosi uczniów o swobodne spacerowanie lub bieg truchtem na dywanie w rytm muzyki. Gdy muzyka cichnie (na sygnał prowadzącego) uczniowie z całej siły tupią nogami o podłogę, wyobrażając sobie, że w ten sposób pozbywają się negatywnej energii. Po zakończeniu ćwiczenia następuje jego omówienie: O jakich zdarzeniach/emocjach myśleli uczniowie tupiąc nogami? Co czuli w czasie trwania ćwiczenia? Co czują po jego zakończeniu?	zachowania, - zadowolenie, - opanowanie i przezwytyczanie negatywnych uczuć,
	„Przeciąganie liny” Popularna wśród dzieci zabawa, kształtująca nie tylko siłę, lecz również pozwalająca na rozładowanie negatywnego napięcia. Nauczyciel przygotowuje linę lub mocny sznurek. Wychowanków dzieli na dwie grupy równe pod względem siły i wytrzymałości. Każda z grup ustawia się na dwóch przeciwległych końcach liny. Ta grupa, która przeciągnie „rywali” na swoją stronę wygrywa. Zabawa pozwala na pozbycie się negatywnych emocji dzięki ćwiczeniu siłowemu oraz zmęczeniu, daje też szansę na dostrzeżenie przez wychowanków „plusów” zgodnego współdziałania w grupie.	
II Zabawy wyciszające	„Usłysz mnie” Celem zabawy jest wyciszenie grupy. Dzieci chodzą po sali, a nauczyciel szeptem możliwie najciszej np.: imiona dzieci, dzieci, które mają czerwone sweterki, dzieci, które mają spodnie itp. Dzieci, które usłyszą nauczyciela siadają w kręgu i zastygają bez ruchu. Dopiero wówczas nauczyciel wydaje kolejne polecenie.	wyciszenie, odprężenie, ochrona układu nerwowego, wprowadzenie w stan odpoczynku, odprężenia, rozwijanie wyobraźni, wzmocnianie koncentracji uwagi,
	„Nazwij swoje uczucia” Dzieci tworzą dalszą część rozpoczętego przez nauczycielkę zdania, np. - Jestem smutny , gdy ... - Czuję się szczęśliwy , ponieważ ... - Boję się , gdy ... - Jestem zły, ponieważ ... - Czuję się zadowolony , gdy ...	
	„Zaśnij- obudź się” Dzieci siedzą przy stołach. Dla każdej grupy zostaje ustalony czarodziejski dźwięk, po którym dzieci będą powoli zasypiały: wciskanie długopisu, brzęk kluczy, rozcinanie nożyczkami papieru, zasuwanie zamka błyskawicznego, przewracanie strony w książce, odgłos wydawany przy ostrzeniu ołówka w temperówce, itp. Teraz dzieci kładą ramiona na stole i chowają w nich swoje twarze. Oznacza to, że „zasnęły”, dlatego też panuje cisza jak makiem zasiał. Gdy dana grupa usłyszy swój czarodziejski dźwięk - budzi się	

	„Pająk” Dziecko siedzi w kole z zawiązanymi oczami i udaje pająka. Wokół rzuca kapsle (lub inne przedmioty wydające dźwięk przy upadaniu). Dziecko wsłuchuje się, ma zgadnąć ręką, z której strony zdobycz wpadła w jego sieć. Następnie szuka po omacku tej zdobyczy.	
III Zabawy przełamujące nieśmiałość	„Gorące krzesło” Wszystkie dzieci siedzą w kole. Pośrodku stoi "gorące krzesło". Zajmuje je jedna osoba. Pozostałe dzieci które siedzą w kole mówią co podoba im się w danej osobie.	wywołanie zaciekawienia; przełamanie onieśmienia, rozluźnienie, zmniejszenie napięcia.
	„Tratwa ratunkowa” Materiały: arkusze papieru wielkości około 60 x 90 cm w ilości odpowiadającej liczbie grup. Dzieci dzielą się na 10 - 15 osobowe zespoły. Każdy zespół otrzymuje arkusz papieru wyobrażający tratwę ratunkową. Wszyscy uczestnicy mają się zmieścić na nim i wytrzymać przez około 30 sekund.	
	„Zatłoczony tramwaj Dzieci stają ciasno w dwóch rzędach naprzeciwko siebie. Osoby stojące na końcu kolejno przeciskają się między rzędami ku przodowi, jak w zatłoczonym tramwaju. Potem ustawiają się na początku szeregów, tworząc ściany tramwaju dla następnych. Zabawa trwa tak długo, aż wszyscy przejdą między rzędami.	
	„Kot i mysz” Dzieci ustawiają się w kole i mocno trzymają za ręce. Na początku nauczyciel wybiera dwóch ochotników. „Kota” ustawia na zewnątrz, „mysz” – wewnątrz. „Kot” usiłuje złapać „mysz”, a pozostałe dzieci nie chcą do tego dopuścić. Jeżeli kot złapie mysz zabawa zaczyna się od nowa.	

9. Monitoring i ewaluacja

Program „Zabawy bez złości” stworzony został z myślą o przedszkolakach pozwalając im na zabawę z rówieśnikami bez złości. Ma on charakter otwarty, jego treści mogą być rozszerzone w zależności od zainteresowań dzieci, inwencji nauczyciela oraz warunków i środków dydaktycznych, jakimi dysponuje przedszkole. Program ten polegać będzie na prowadzeniu zabaw i zajęć pozwalających na opanowanie swoich negatywnych zachowań i emocji, organizowaniu zabaw przełamujących nieśmiałość oraz prowadzeniu zajęć mających na celu wyciszenie dziecka. Program będzie realizowany w razie potrzeb podczas pobytu dziecka w przedszkolu, przez cały rok szkolny. Okazją do wprowadzenia treści będą też zajęcia i zabawy poświęcone bieżącej tematyce oraz kształtujące wszechstronne umiejętności dziecka (np. przygotowanie do czytania, pisanie, pojęcia matematyczne itp.).

Przebieg i efekty programu będą monitorowane i analizowane. Po przeprowadzeniu dokładnej analizy będzie można ocenić emocjonalne umiejętności dzieci. Wnioski zostaną wyciągnięte na podstawie obserwacji półrocznej i końcowej oraz na podstawie kart pracy wykonanych przez dzieci.

Celem ewaluacji będzie:

- a) dostosowanie doboru i zakresu treści programowych do potrzeb dzieci, możliwości realizatorów programu i uwarunkowań przedszkola,
- b) określenie skuteczności programu,
- c) określenie wpływu przedszkolnego programu profilaktyki na doskonalenie jakości pracy przedszkola.

Podstawę dla formułowania ocen realizacji programu będą stanowiły:

- wnioski z obserwacji zachowań dzieci,
- rozmowy z rodzicami,
- rozmowy z nauczycielami,-analiza dokumentów – dziennik, plany wynikowe grupy,
- osiągnięcia w konkursach,
- badania ankietowe.

Sposób monitorowania

Wszyscy realizatorzy programu dokonują zapisów w dziennikach zajęć i innych dokumentach przedszkolnych. Oprócz tego gromadzą w teczkach scenariusze zajęć, prace dzieci, własne ankiety itp.

Dokumentowanie

- raz w roku (maj/czerwiec) ewaluacja programu (ankieta dla rodziców i nauczycieli),
- opracowanie przykładowych scenariuszy zajęć do wybranych tematów przez nauczycieli,
- realizacja zaplanowanych spotkań z rodzicami – protokoły wspólnych spotkań warsztatów i notatki z indywidualnych rozmów,
- szkolenie pracowników przedszkola dotyczące prawidłowego postępowania w czasie zagrożeń,
- rozkład dnia, zapisy w dzienniku i inna dokumentacja,
- arkusz hospitacji diagnozującej.

8. Przykładowe scenariusze zajęć.

Scenariusz 1

Temat: coraz lepiej poznaję moje koleżanki i kolegów z grupy.

Cele:

- dzieci wiedzą, że należą do tej samej grupy, i że wszyscy jej członkowie mogą mieć różne ulubione zabawy,
- opowiadają o swoich ulubionych zabawach.

Przebieg i wskazówki metodyczne:

Pierwszy z proponowanych tematów jest wprowadzeniem do programu, jeżeli dzieci nie znają się jeszcze zbyt dobrze należy mu poświęcić więcej czasu, w innym wypadku wystarczy jedno zajęcie wprowadzające.

1. „Pociąg imion”- zabawa integracyjna – zabawa z pedagogiki zabawy – prowadzący jest lokomotywą, podchodzi po kolei do każdego dziecka, dotyka je w głowę i skanduje razem z grupą jego imię np. to Ania, to Ania to Ania, Ania, Ania, w tym czasie dziecko którego imię jest skandowane dołącza do pociągu.

2. Wspólne zastanowienie się nad tym co dzieci mogą, a czego nie powinny robić w przedszkolu – stworzenie grupowego kodeksu zachowania – zwrócenie uwagi na fakt, iż każde dziecko w grupie to mój kolega, moja koleżanka i mają oni takie samo prawo do zabawy jak ja.

3. „Kto lubi...”- zabawa słowna. Dzieci siedzą w kole na dywanie, a jedna osoba znajduje się w środku, zadaje ona pytanie np. kto lubi bawić się lalkami. Uczestnicy którzy lubią taką formę zabawy rysują w powietrzu serce, a ci którym taka zabawa nie odpowiada rysują krzyż (element metody Dennisona).

4. „Ojciec Wirgiliusz”- zabawa ruchowa.

5. Na zakończenie – przy dźwiękach muzyki relaksacyjnej - dzieci siedząc w kole podają sobie z rąk do rąk serduszko i mówią jak się czują po udziale w takim zajęciu.

Pomoce dydaktyczne:

Kaseta z nagraniem muzyki relaksacyjnej, maskotka – serce.

Scenariusz 2

Temat: Wiem, że i mnie obowiązują reguły, normy – mam swoje prawa i obowiązki

Cele:

- dzieci poznają znaczenie słów: reguła, norma, prawa, obowiązki,
- znają prawa i obowiązki panujące w grupie,
- wiedzą, co to jest konwencja praw dziecka,
- mają świadomość swoich praw i obowiązków.

Przebieg:

1. Powitanie zabawą z pedagogiki zabawy: „Witaj..., witaj..., jak się masz, jak się masz, wszyscy Cię witamy, wszyscy Cię kochamy, bądź wśród nas”.
2. Giełda pomysłów na temat: co to jest reguła, prawo, obowiązek.
3. Odczytanie z encyklopedii dla dzieci znaczenia w/w słów.
4. Przypomnienie właściwych i nie właściwych zachowań przedszkolaka – kolorowanie obrazka i określenie tak lub nie za pomocą uśmiechniętej lub smutnej buzi.
5. Próby przedstawienia w/w zachowań w formie pantomimicznej.

Pomoce dydaktyczne:

Encyklopedia dziecięca, kolorowanki, kredki, uśmiechnięte, smutne buźki.

Scenariusz 3

Temat: Wiem, jak należy się zachować.

Cele:

- dziecko potrafi spośród kilku zachowań wybrać właściwe,
- wie, że nie wszystkie zachowania są aprobowane społecznie,
- ma świadomość, że niektóre zachowania mogą sprawić drugiemu przykrość.

Przebieg:

1. Powitanie zabawą z pedagogiki zabawy: „Witam wszystkich, którzy....” – wszyscy stoją w kręgu, prowadzący mówi zdanie np. witam wszystkich, którzy lubią się śmiać, każdy kto czuje się powitany robi krok do przodu.

2. Quiz – „czy wiesz jak się zachować?” Dzieci słuchają wypowiedzi nauczyciela i oceniają czy są one zgodne z prawdą – wtedy rysują w powietrzu serce – czy też fałszywe – rysują x (element metody Dennisona) i wkładają do pojemnika odpowiednią buźkę – propozycje zdań poniżej.

3. Interpretacja wyników quizu – za każdą uśmiechniętą buźkę jeden punkt. Maksymalna ilość punktów wynosi 6. (przykładowa interpretacja poniżej).

4. Przedstawianie w grupkach sytuacji z przytaczanych wcześniej sytuacji – ocena dlaczego dane zachowanie jest złe lub dobre.

5. Giełda pomysłów na temat: „Co może mnie spotkać, gdy moje zachowanie jest niewłaściwe?”

Pomoce dydaktyczne:

Quiz „Czy wiesz, jak się zachować?”:

- Spotykasz kolegę, koleżankę na ulicy i:
 - Uśmiechasz się i mówisz cześć,
 - Nie patrzysz w jego stronę,
 - Pokażesz język.
- Kolega namawia cię żebyś uderzył kogoś:

- Powiesz mu, że tak się nie robi,
- Posłuchasz go i uderzysz,
- Uderzysz i uciekniesz.
- Ktoś niechętnie zburzył ci budowlę, powiedział przepraszam, a ty:
 - Nakrzyczysz brzydko na niego,
 - Poskarżysz pani,
 - Powiesz trudno, przecież nie chciałeś i zbudujecie razem nową.
- Dzieci zgodnie się bawią twoją ulubioną piłką, a ty:
 - Zabierasz im piłkę,
 - Prosisz, by pozwoliły Ci się z nimi pobawić,
 - Krzyczysz, że mają Ci ją natychmiast dać.
- Kolega często Cię przezywa, co robisz:
 - Też go przezywasz,
 - Namawiasz innych by go przezywali,
 - Próbujesz mu powiedzieć, żeby tego nie robił.
- Bawisz się z swoją ulubioną koleżanką, podchodzi do was inne dziecko i pyta czy może się dołączyć, a Wy:
 - Mówicie że nie może,
 - Zapraszacie do wspólnej zabawy,
 - Mówicie, Ty jesteś za mała na taką zabawę, idź pobaw się sama.

Interpretacja wyników:

6-5 punktów – Super. Zawsze wiesz jak należy się zachować. Pamiętaj, aby Twoje zachowanie nie uległo zmianie.

4-3 punktów – Całkiem nieźle. Musisz jednak bardziej uważać, by nie sprawiać innym przykrości.

2-0 punktów – Twoje zachowanie nie jest najlepsze. Musisz częściej prosić innych o pomoc, a na pewno następnym razem będzie lepiej.

Scenariusz 4

Temat: Uczę się rozpoznawać i nazywać uczucia.

Cele:

- dziecko zna sposób wyrażania swoich uczuć – określanie swojego nastroju poprzez mimikę, gesty,
- wie, że uczucia innych trzeba szanować,
- rozpoznaje i nazywa uczucia, emocje na podstawie „minek”,

Przebieg:

1. Powitanie zabawą z pedagogiki zabawy: „Wszyscy są, witam Was, zaczynamy już czas, jestem Ja, jesteś Ty, raz dwa trzy”.
2. Giełda pomysłów na temat: „Jak przekazać wiadomość bez słów”.
3. Oglądanie portretów różnych ludzi – próby określenia uczuć przez nich wyrażanych za pomocą mimiki twarzy (smutek, złość, strach, radość, szczęście, zdziwienie).
4. Wprowadzenie plaketek dla oznaczenia emocji poparte opowiadaniem dotyczącym wydarzeń: smutnych, wesołych, radosnych, strachu, złości, zdziwienia.
5. „Która to minka?” – przyporządkowywanie minek do wypowiedzianych zdań dotyczących emocji. Zwrócenie uwagi na fakt, że uczucia mogą być pozytywne i negatywne. Podział poznanych uczuć według tego kryterium (oznaczenie pozytywne – kolor zielony, negatywne – kolor czerwony).
6. „Kto jest najsmutniejszy w całym królestwie?” – dzieci w parach siedząc naprzeciwko siebie wyrażają uczucia i powtarzają je na zasadzie lustrzanego odbicia.

Pomoce dydaktyczne:

Portrety ludzi z różnym wyrazem twarzy - mimiką, plakietki przedstawiające uczucia, czerwona i zielona plansza,

Scenariusz 5

Temat: Poznaję odpowiedź na pytanie: „co to jest agresja?”

Cele:

- dziecko potrafi dostrzec pozytywne cech swoich kolegów,
- rozpoznaje uczucia na podstawie plakietek,
- potrafi wyjaśnić co kryje się pod pojęciem „agresja”,
- wie, jakie zachowania określamy mianem agresji.

Przebieg:

1. Powitanie zabawą „Kłębek przyjaźni” – prowadząca rzuca kłębek do dziecka i mówi „Rzucam do..., która zawsze zgodnie się bawi”. Dzieci wykonują tę samą czynność i wymieniają pozytywne cech osoby, do której rzucają kłębek.

2. Przypomnienie poznanych uczuć – praca z plakietkami.

3. Giełda pomysłów „Co to jest agresja?” – zapisanie propozycji dzieci przez nauczyciela.

4. Odczytanie wyjaśnienia pojęcia agresja z encyklopedii dla dzieci.

5. Wysłuchanie opowiadania „Pechowy dzień” na podstawie utworu D. Niewola „Baśń o magicznym słowie” (tekst – propozycja poniżej).

6. Rozmowa nt. treści opowiadania:

-Co robił Paweł?

-Jak zachowała się Ela?

-Co czuł Adam, Paweł, Ela?

-Co ty czujesz, gdy ktoś cię bije, burzy twoją budowlę, przezywa cię, zabiera ci twoją ulubioną zabawkę?

-Co czujesz, gdy ty kogoś bijesz, psujesz komuś zabawkę, przezywasz kogoś, zabierasz komuś zabawkę?

7. Próby oceny uczuć osób będących agresorami i poszkodowanymi.

Pomoce dydaktyczne:

Włóczka, plakietki z uczuciami, encyklopedia dla dzieci. Opowiadanie

„Pechowy dzień:

Dzisiaj w przedszkolu ciągle ktoś był naburmuszony. Najpierw Kuba potracił Natalkę i dziewczynka stłukła kolano. – O co ona się gniewa – myślał chłopiec – Przecież ja niechący – lecz nic jej nie powiedział. Później Paweł potracił kubek z mlekiem i nieszczęście. Na spodniach siedzącego obok Krzysia widać było mokry ślad. Zagniewana buzia chłopca odstraszała wszystkich. Na dodatek Justyna tak niezdarnie usiadła, że zburzyła klockowy garaż Filipa. – Ja ci pokaże, ty fujaro – krzyczał obrażony i zły, i już miał jej przyłożyć... ale w tej właśnie chwili pani zaczęła opowiadać bajkę:

Działo się to dawno temu w krainie krasnoludków. Jak wiecie krasnoludki są dobre i pracowite, lecz pewnego dnia wszystkie miały „muchy w nosie”. Kłóciły się i obrażały i żaden nie potrafił przebaczyć. Zanosiło się już nawet na krasnoludkową wojnę, gdy nagle – na szczęście – nie wiadomo skąd pojawiła się wróżka.

- Co tu się dzieje? Nikt mnie nie powitał, skrzaty są jakieś złe i naburmuszone. Chyba przybyłam w samą porę. Muszę im jakoś pomóc.

Dobra wróżka długo obserwowała krasnoludki. Potem jeszcze dłużej myślała. A na koniec otworzyła księgę z zaklęciami i wyczarowała magiczne słowo. Podarowała je krasnoludkom. Od tej pory żaden już się nie kłócił i nie obrażał.

Scenariusz 6

Temat: Jestem jedyny i niepowtarzalny.

Cele:

- dziecko wie w czym jest dobre, a co jest jego słabą stroną,
- potrafi w formie plastycznej przedstawić swoje „mocne strony”.

Przebieg:

1. Powitanie zabawą z pedagogiki zabawy „Uścisk dłoni” – stojąc po obwodzie koła kolejno wsuwamy swoje dłonie w dłonie osoby stojącej po naszej prawej stronie, patrzymy tej osobie w oczy i mówimy miłe słowo na powitanie.

2. Odczytanie przygotowanego dla dzieci listu niespodzianki (tekst poniżej).

3. Wykonanie kukielki lizakowej przedstawiającej samego siebie (na bluzce rysowanie znaczka identyfikacyjnego oraz rysowanie tego, co dane dziecko lubi robić).

4. Prezentacja kukielek (w rzeczywistości samego siebie) – dzieci przedstawiają kukielką – to jest.... i lubi ona.... nie lubi natomiast..... Po prezentacji każda „kukielka” otrzymuje kopertę.

5. Otwarcie kopert z zdaniami do dokończenia – każdy ma swoje zdanie (propozycja poniżej).

6. Podróż oddechu – zabawa z działu rozwijania strategii radzenia sobie z uczuciami i odprężanie się (Baum str. 96).

Pomoce dydaktyczne:

Propozycja listu:

Witajcie moi przyjaciele. Dzisiaj nie mogłem do was przybyć dlatego napisałem do was ten list. Chciałem wam zaproponować wspaniałą zabawę. Posłuchajcie. Wczoraj byłem w pewnym przedszkolu, w którym dzieci świetnie się bawiły wykonując ciekawe kukielki – samego siebie. Każdy miał swoją kukielkę, nie była ona jednak podpisana, lecz na bluzce miała znaczek identyfikacyjny dziecka, które ją wykonało. Z tyłu kukielki był rysunek przedstawiający to, co dane dziecko lubi robić. Następnie dzieci robiły wspaniałe przedstawienie z tymi kukielkami. Jeżeli macie ochotę na taką zabawę to otwórzcie kolejną kopertę. (Znajdują się w niej materiały potrzebne do wykonania kukielek).

Propozycje zdań do punktu 5:

- Najbardziej lubię..., - Najbardziej nie lubię...,
- Jest mi smutno, gdy...,
- Lubię, gdy...,
- Nie lubię kiedy...,
- Jestem szczęśliwy, gdy...,
- Boję się gdy...,
- Jest mi smutno, gdy...,
- Często mam ochotę...,
- Chce mi się płakać, gdy...,
- Jestem radosny, gdy...;

Scenariusz 7

Temat: Uczę się mówić „nie”.

Cele:

- dziecko potrafi okazać serdeczność i sympatię wszystkim członkom grupy,
- potrafi właściwie ocenić zachowania,
- wie, że należy protestować mówiąc nie, gdy ktoś namawia nas do „złego”,
- wie, że dokuczanie innym, znęcanie się nad innymi dręczenie kogoś, bicie, ranienie innych nie jest w porządku.

Przebieg:

1. Powitanie zabawą z pedagogiki zabawy – „Iskierka” (iskierkę przyjaźni puszczam w krąg niech powróci do mych rąk).

2. Przygoda Gucia z uczuciami – opowiadanie pacynki o różnych sytuacjach życia codziennego wywołujących emocje i uczucia – utrwalenie mimiki twarzy im towarzyszących (według pomysłu nauczyciela).

3. Historyjka obrazkowa „Brzydka zabawa”

- Dwoje dzieci buduje z klocków;
- Chłopcy przyglądają się zabawie;
- Propozycja jednego chłopca by zburzyć budowlę;
- Jeden chłopak niszczy budowlę;

Prezentacja historyjki bez ostatniego obrazka – wypowiedzi dzieci i snucie domysłów co mogło być dalej? Jakie uczucia towarzyszyły bohaterom historyjki?

4. Kolorowanie i ekspozycja obrazków jako sprzeciw przeciwko przemocy.

Pomoce dydaktyczne:

Historyjka obrazkowa, pacynka Gucia, plakietki z uczuciami, kolorowanki z materiałów edukacyjnych do pracy z agresją dla dzieci w wieku od 5 do 9 lat.

Scenariusz 8

Temat: Wiem, że przyjemnie jest pomagać innym.

Cele:

- rozumie potrzebę pomagania innym,
- dziecko ma świadomość, że i ono może kiedyś potrzebować pomocy,
- wie, że jest miło, gdy ktoś mu pomaga i gdy pomaga się innym,
- wie, że za okazaną pomoc powinno się okazać wdzięczność.

Przebieg:

1. Powitanie zabawą z pedagogiki zabawy: „Witam rączki, witam prawą, witam lewą, brawo, brawo, brawo.” (dzieci klaszczą).

2. Słuchanie opowiadania W. Bartosz „Uśmiechnięta pani Sama” ilustrowanego serią obrazków.

3. Rozmowa na temat utworu – dokonanie oceny postępowania dzieci, określenie uczuć pani Samej przed i po przybyciu dzieci, określenie uczuć osób pomagających – za pomocą słów i plakietek.

4. Swobodne wypowiedzi dzieci na temat: „Jak inni mi pomagają i jak ja im pomagam”.

5. „Moja pomocna dłoń” – zawarcie z dziećmi umowy – za każdą okazaną koledze pomoc dzieci umieszczają na wyznaczonej do tego celu gazetce swoją „dłoń” – ogłoszenie konkursu – „Kto jest najlepszy w okazywaniu pomocy drugim?”

6. Zabawa „Udzielanie pomocy” (Baum, str. 89).

Pomoce dydaktyczne:

2 Opowiadanie w książce „A jak będzie słońce...A jak będzie deszcz...” str. 154, seria ilustracji do treści opowiadania, plakietki do oznaczania uczuć, gazetka, kartki, ołówki, nożyczki.

Scenariusz 9

Temat: Mogę przeżywać różne uczucia i wiem, że mogą się one zmieniać.

Cele:

- rozpoznaje i nazywa swoje i innych uczucia,
- wie, że uczucia mogą się zmieniać w zależności od sytuacji,
- ocenia postępowanie bohaterów uzasadniając własne stanowisko.

Przebieg:

1. Powitanie zabawą z pedagogiki zabawy „Zacieśnianie kręgu” – wszyscy stoją w kręgu, prowadząca wita wszystkich tak, aby każdy czuł się powitany indywidualnie. Kto czuje się powitany robi krok do przodu.

2. Określanie swojego nastroju – przypięcie plakietki do bluzy.

3. Teatrzyk paluszkowy do utworu M. Plackowskiego „Lekcja przyjaźni”.

4. Rozmowa na temat treści teatrzyku:

- Co zrobił z torbą pszenicy Ćwir?
- Jak możemy nazwać jego postępowanie?
- Dlaczego Ćwir Ćwirek podzielił ziarna po równo?
- Jak czuł się wtedy Ćwir?
- Jak rozumiesz słowa Ćwira: „Dziękuję za ziarna i... za lekcję przyjaźni”?
- Czy Ty dzielisz się z innymi?
- Dlaczego to robisz?

5. Podsumowanie: jak zmieniły się uczucia Ćwira i dlaczego?

6. Giełda pomysłów: „Czy nasze uczucia mogą się zmieniać i dlaczego?”.

7. Zabawa ruchowa: „Nie chcę Cię znać”.

Pomoce dydaktyczne:

Samoprzylepne plakietki z uczuciami, kukielki paluszkowe, nagranie do zabawy ruchowej.

Scenariusz 10

Temat: Dobrze jest wiedzieć, co każdy czuje.

Cele:

- dziecko nazywa swoje uczucia,
- szanuje uczucia innych ludzi,
- uczy się kontrolować swoje reakcje.

Przebieg:

1.Powitanie z elementem metody Dennisona – ćwiczenie naprzemienne – lewa ręka wita prawe części ciała i odwrotnie.

2.Określenie swoich uczuć – przypięcie plakietek.

3.Zabawa z cyklu na topie uczuć „Co wywołuje strach, a co odwagę” H. Baum str. 46.

4.Słuchanie opowiadania S. Aleksandrzaka „Nie jesteś sam” (propozycja poniżej).

5. Rozmowa na temat treści utworu – zwrócenie uwagi na konieczność liczenia się z prośbami i zdaniem starszych, rozumienie ich uczuć. Wypowiedzi dzieci na temat twierdzenia „... żeby innym też było z nami dobrze”.

6.Zabawa „Wydaje mi się, że on się dzisiaj czuje...(str.73, Baum).

Pomoce dydaktyczne:

Plakietki z uczuciami (samoprzylepne), kopie 6 różnych wyrazów twarzy dla każdego dziecka.

Opowiadanie:

Podwórko między domami było ulubionym miejscem spotkań chłopców. Tutaj grali najczęściej w piłkę. Początkowo cicho, nieśmiało, ale później, jak to bywa w sporcie, zapalali się i gra stawała się coraz głośniejsza. Wówczas krzyki rozbrzmiewały coraz częściej.

- Strzelaj!
- Podaj piłkę!
- Do bramki!
- Brawo! Brawo!

Czasem okrzyki mieszały się z oklaskami lub gwizdami. Zupełnie jak podczas prawdziwego meczu. Wtedy ludzie wychylali się z okien i zamiast słów uznania dla piłkarzy, wyrażali swoje niezadowolenie.

– Ciszej!...

– Nie jesteście sami...

– Głowa pęka od tych wrzasków...

– Nie możecie grać gdzie indziej?

Właśnie dzisiaj drużyna Franka Jagody miała swój dzień. Bramki padały często. Nic więc dziwnego, że na podwórku było bardzo głośno. Krzyki, gwizdy, oklaski.

Wreszcie mecz się skończył.

- Fajnie było – stwierdzili zgodnie.

- Zagrajmy jutro jeszcze lepiej...

Chłopcy byli zadowoleni, mieszkańcy mniej. Nie znają się na piłce?... A może znają się, tylko pragnęliby, żeby mistrzowie z podwórka grali inaczej... Po prostu, żeby nie tylko im było „fajnie”, ale żeby innym też z nimi było dobrze.

Scenariusz 11

Temat: Wiem, że mogę liczyć na pomoc innych.

Cele:

- Wie, że istnieją różne sposoby rozwiązywania problemów,
- Ma świadomość, że są osoby dorosłe i dzieci, które mogą służyć mu pomocą,
- Wie, że Komitet Ochrony Praw Dziecka stoi na straży dobra dzieci.

Przebieg:

1. Przywitanie zabawą z pedagogiki zabawy „Witaj..., jak się masz...”.

2. Słuchanie utworu M. Zaborowskiej „Drzewo zaufania”.

3. Rozmowa w oparciu o tekst:

- kto był w potrzebie;
- do kogo zwróciła się o pomoc wiewiórka;
- co to jest zaufanie;

4. Giełda pomysłów „Kto może pomóc dziecku, kiedy ma kłopoty?”.

5. Zabawa „Domino pomocnych sytuacji” (Baum, str.132).

6. Podsumowanie – zwrócenie uwagi dzieci, że kiedy mają problem mogą liczyć na pomoc wielu dorosłych osób (rodziców, starszego rodzeństwa, dziadków, nauczycieli, policjantów) i instytucji – Komitet Ochrony Praw Dziecka.

Treści i pomoce dydaktyczne:

Pentliczek nr 22, 1997, kartki, czasopisma, klej, nożyczki, kredki;

9. Załączniki

9.1. ANKIETA DLA DZIECI

CO TO JEST AGRESJA?

Chcę się od Ciebie dowiedzieć co wiesz o agresji (przykrościach) jakie spotykają dzieci. Nikt inny tylko Ty i ja będziemy znali Twoje odpowiedzi. Ważne jest, abyś szczerze odpowiadał na moje pytania, bo to pomoże nam zapobiegać na przyszłość takim przykrościom.

1.Co to według Ciebie jest agresja (przykrość) ?

.....

2.Czy spotkałeś się kiedyś z agresją (przykrością) ?

A\ tak

B\ nie.

3.Czy ta agresja (przykrość) była skierowana do:

A\ ciebie

B\ kolegi, koleżanki

C\ kogoś znajomego?

4.Jaki to był rodzaj agresji (przykrości) ?

A\ bicie

B\ brzydkie mówienie

C\ robienie na złość

D\ przezywanie

E\ zabieranie zabawek

F\ niedopuszczanie do zabawy

G\ kłótnia

H\ inne (jakie?)

5.Gdzie to miało miejsce?

A\ w przedszkolu

B\ w domu

C\ na ulicy

D\ na placu zabaw

6.Kto był sprawcą agresji (przykrości) ?

A\ kolega, koleżanka z twojej grupy

B\ kolega, koleżanka z innej grupy

C\ kolega, koleżanka z podwórka

D\ dorosły (jaki?)

E\ ktoś inny (kto?)

7.Czy opowiedziałeś komuś o tym co się działo?

.....

8.Czy wiesz do kogo możesz zwrócić się o pomoc, gdy dzieje ci się coś złego?

.....

DZIĘKUJĘ ZA WYPEŁNIENIE ANKIETY

9.2. ANKIETA DLA RODZICÓW „AGRESJA”

SZANOWNI PAŃSTWO

Zwracam się do Państwa z prośbą o wypełnienie poniższej ankiety. Jej celem jest poznanie stopnia znajomości przez Rodziców problemu agresji. Proszę zaznaczyć wybraną odpowiedź lub uzupełnić brakujące miejsca.

1.Co rozumieją Państwo pod pojęciem agresja?

.....

2.Czy stosują Państwo wobec swojego dziecka kary?

A\ tak

B\ nie

3.Jeżeli tak, to jakie?

A\ bicie

B\ zakaz oglądania telewizji

C\ zakaz wychodzenia na podwórko

D\ zakaz korzystania z komputera

E\ inne(jakie?).....

4.Które zachowania wśród dzieci uważają Państwo za agresywne?

A\ bicie

B\ brzydkie mówienie

C\ robienie na złość

D\ przezywanie

E\ zabieranie zabawek

F\ niedopuszczanie do zabawy

G\ kłótnia

H\ dokuczanie

I\ inne (jakie?).....

5.Czy Państwa dziecko miało do czynienia z agresją?

A\ tak

B\ nie

C\ nie wiem

6.Gdzie dziecko zetknęło się z przejawami agresji?

A\ w domu

B\ w przedszkolu

C\ na placu zabaw

D\ nie miało takiego doświadczenia

7.Czy słyszeli Państwo, że w przedszkolu zdarzają się przypadki:

A\ przemocy fizycznej

B\ używania brzydkich słów

C\ wymuszania zabawek

D\ inne (jakie?).....

.....

8.Czy uważają Państwo, że nasze przedszkole jest bezpieczne?

A\ zdecydowania tak

B\ tak

C\ nie

D\ zdecydowanie nie

E\ nie wiem

9.Jak Państwa zdaniem można zapobiegać

agresji?.....

.....

10.Czy rozmawiają Państwo ze swoim dzieckiem na temat „jak przeciwstawiać się agresji”?

A\ tak

B\ nie

DZIĘKUJĘ ZA WYPEŁNIENIE ANKIETY

BIBLIOGRAFIA

1. Baum H., Małe dzieci – duże uczucia, Kielce 2002,
2. Dąbrowska R., Scenariusze dni aktywności edukacyjnej w przedszkolu, Kraków 2003,
3. Dudzińska T., Ratyńska H., Stójowa E., A jak będzie słońce...A jak będzie deszcz..., Warszawa 1996,
4. Haug – Schnabel G., Agresja w przedszkolu, Kielce 2001,
5. Koźmiński G., Kitowska D., Metody zapobiegania agresji, Złotów 2002,
6. Krajewska M., Mój pierwszy prawdziwy słownik, Warszawa 2000,
7. Niewola D., Zaczarowany świat przedszkolaka, Bielsko Biała 1999,
8. Portmann R., Gry i zabawy przeciwko agresji, Kielce 1999,
9. Potempska E., Sobieska-Szostakiewicz G., Rozwój empatii i kompetencji społecznych. Program wychowawczo-terapeutyczny, Warszawa 2003,
10. Sobiesiak D. E., Plany miesięczne dla sześciolatków – maj, czerwiec, Płock 1999,
11. Szostak S., Tabaka A., Porozmawiajmy o agresji, Kraków 2004.